

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkışafı Agentliyi

İnformasiya və kommunikasiya texnologiyalarının inkişaf etdirilmesi

Azərbaycanda süni intellektin inkişafı son illerdə ölkənin rəqəmsal transformasiya strategiyasının əsas istiqamətlərindən birinə çevrilib və bu sahədə həm dövlət, həm də özəl sektor tərəfindən genişmiyyətli addımlar atılır. Dünyada texnologiyaların sürətlə dəyişdiyi bir vaxtda süni intellekt ölkələrin rəqabət qabiliyyətinin formallaşmasında həlledici rol oynayır və Azərbaycan da bu qlobal prosesdən kənarda qalmamağı hədəfləyir.

Rəqəmsal iqtisadiyyatın genişlənməsi, data analitikasına tələbatın artması, eləcə də sənaye, kənd təsərrüfatı, enerji və xidmət sektorlarında avtomatlaşdırma ehtiyacı süni intellektin tətbiqi üçün əlverişli şərait yaradır. Bu, həm də infor-masiya və kommunikasiya texnologiyalarının inkişaf etdirilməsinin yeni mühüm şərtlərin-dən biridir.

Azərbaycanda süni intellekt Akademiyasının yaradılması nəzərdə tutulur...

İnkişaf prosesinin əsas aparıcı qüvvələrindən biri dövlət siyasetidir. Azərbaycan 2021-ci ildən başlayaraq rəqəmsal iqtisadiyyatın və innovativ texnologiyaların geniş tətbiqini nəzərdə tutan milli strateyiylər qəbul edib. Xüsusilə, "Rəqəmsal Azərbaycan" hədəfləri çərçivəsində süni intellekt alqoritmərinin dövlət xidmətlərində tətbiqi üçün mühüm layihələr həyata keçirilir. Elektron hökumət portalının təkmilləşdirilmesi, xidmətlərin avtomatlaşdırılması və məlumatların böyük həcmde emal olunması bu texnologiyaların tətbiqini zəruri edir. Vergi sisteminde risklərin analizi, gömrük prosedurlarında avtomatik qərar qəbul etmə və nəqliyyat axınının monitorinqi kimi istiqamətlər artıq süni intellekt modullarının tətbiqi ilə modernlaşdırılır. Bu fonda beynəlxalq əməkdaşlıq da xüsusi diqqət mərkəzində yer alır. Heydər Əliyev Mərkəzində baş tutan "İslam dünyasında süni intellekt indeksinin təqdimati" beynəlxalq konfrans bunun əyani təzahürlərindən biridir.

Heydər Əliyev Fondu, Elm və Təhsil Nazirliyinin təşkilatçılığı və ICESCO-nun tə-

refdaşlığı ilə keçirilən konfransın məqsədi İslam dünyasında süni intellekt üzrə əməkdaşlığı gücləndirmək, həmcinin süni intellektin etik, sosial və iqtisadi təsirlərini müzakirə etməkdir. Qeyd edək ki, süni intellektin inkişaf trendlərinin elmi əsaslarla ölçülülməsi üçün hazırlanmış "İslam dünyasında süni intellekt indeksi" sənədi də məhz ilk dəfə Bakı konfransında təqdim olunub.

Konfransın açılışında çıxış edən Heydər Əliyev Fondu vitse-prezidenti, IDEA İctimai Birliyinin təsisçisi və rehbəri Leyla Əliyeva bildirib ki, süni intellekt artıq gündəlik həyatın mühüm bir hissəsinə çevrilib. Onun sözlerine görə, bu sahə böyük imkanlar yaratmaqla yanaşı, yeni suallar və məsuliyyətlər də ortaya çıxarır. Cəmiyyətin süni intellektin təsirini düzgün qiymətləndirməsinin, gənclərin risklərdən qorunaraq bu texnologiyanın imkanlarına yönəldirilməsinin vacibliyi xüsusilə qeyd olunub. Heydər Əliyev Fondu vitse-prezidenti diqqətə çatdırıb ki, Azərbaycan bu istiqamətdə ardıcıl addımlar atır. 2025-2028-ci illər üçün Milli Süni İntellekt Strategiyası çərçivəsində milli süni intellekt ekosisteminin qurulması, dövlət xidmətləri üçün Azərbaycan dilində süni intellekt modelinin hazırlanması, dövlət qurumları üçün standartların müəyyənəşdirilmesi və Süni İntellekt Akademiyasının yaradılması nəzərdə tutulur. Heydər Əliyev Fondu vitse-prezidenti, həmcinin vurğulayıb ki, süni intellekt ətraf mühitin qorunmasına da mühüm rol oynaya bilər. Nadir heyvan növlerinin izlənməsi, iqlim dəyişikliklərinə nəzarət, meşələrin mühafizəsi, su ehitiyatlarının qorunması və dayanıqlı kənd təsərrüfatının inkişafı

Azərbaycanda Süni İntellekt Akademiyası... Sosial-iqtisadi tərəqqinin yeni mənbəyi...

bu imkanlar sırasındadır. Onu da qeyd edək ki, qlobal texnologiya şirkətləri ilə əməkdaşlıq çərçivəsində gənclərə təlimlərin keçirilməsi, onlayn kursların təşviqi və programlaşdırma bacarıqlarının artırılması üçün geniş imkanlar yaradılır. Bu təşəbbüsler yalnız kadr hazırlığını gücləndirmir, həm də ölkədə startap ekosisteminin formallaşmasına tekan verir. Süni intellekt sahəsində çalışan yerli startapların sayı son illerdə artmaqdadır və onların bir çoxu beynəlxalq yarışmalarda iştirak edərək uğurlu nəticələr göstərir.

Ölkəmizdə süni intellekt ekosisteminin daha da güclənəcəyi gözlənilir

Özel sektorda süni intellektin tətbiqi ölkəmizdə hazırda xüsusi bankçılıq, sigorta, telekommunikasiya və pərakəndə satış sahələrində nəzərə çarpar. Banklar kredit risklərinin qiymətləndirilməsi, firldaqçılıq hallarının aşkar edilməsi və müştəri davranışlarının analizi üçün süni intellekt alqoritmərindən istifadə edirlər. Sigorta şirkətləri zərərlərin qiymətləndirilməsini qısalan sistemlər tətbiq edir, telekommunikasiya şirkətləri isə şəbəkələrin yüklenmə səviyyəsini proqnozlaşdırmaq üçün maşın öyrənməsi modellərindən yararlanır. Pərakəndə satış sektorunda isə müştəri seçimlərinə uyğun təkliflər hazırlayan təvsiyə sistemləri artıq geniş yayılmışdır. Bu texnologiyalar şirkətlərin həm xərclərini optimallaşdırmasına, həm də xidmət keyfiyyətinin yüksəldilməsinə şərait yaradır.

Sənaye müəssisələrində süni intellekt əsasən istehsal proseslərinin optimallaşdırılması, keyfiyyətə nəzarət və enerji sərfiyatının azalması üçün tətbiq olunur. Neft və qaz sektورunda avadanlıqların proqnozlaşdırıcı texniki xidməti, təhlükəli sahələrin real vaxtda monitorinqi və hasilat proseslərinin avtomatlaşdırılması kimi istiqamətlərde böyük həcmde məlumatlar süni intellekt modeləri tərəfində təhlil edilir.

Energetika sahəsində isə ağıllı şəbəkələrin qurulması, elektrik istehlakının idarə edilməsi və enerji səmərəliliyi ilə bağlı qərarların daha dəqiq vərilməsi üçün alqoritmərən geniş şəkildə istifadə edilir. Bu proseslər yalnız iqtisadi faydalalar yaratır, həm də təhlükəsizliyin artırılmasına və resursların daha səmərəli idarə olunmasına töhfə verir. Kənd

təsərrüfatı da süni intellektin sürətlə yayıldığı sahələrdən biridir. Ağıllı suvarma sistemləri, bitki xəstəliklərinin avtomatik aşkarlanması, torpaq göstəricilərinin analizi və dron texnologiyaları Azərbaycan fermerlərinə daha məhsuldar və müasir yanaşmalar təqdim edir.

Bu tətbiqlər həm məhsuldarlığı artırır, həm də resurs itkilərini əhəmiyyətli dərəcədə azaldır. Azərbaycanın agrar sektorda rəqəmsallaşma üzrə hədəfləri süni intellektin geniş istifadəsinin vacibliyini bir da-ha göstərir. Azərbaycan üçün süni intellektin inkişafı yalnız texnoloji yenilik deyil, həm də ümumi sosial-iqtisadi inkişafın mühüm elementidir. Bu sahənin genişlənməsi ölkənin beynəlxalq rəqabət qabiliyyətini

artırır, iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində innovativ həllərin tətbiqinə imkan yaradır və yeni iş yerlərinin formallaşmasına səbəb olur. Mövcud potensial, dövlət dəstəyi, özəl sektorun fəaliyi və gənclərin mərağı nəzərə alındıqda, yaxın illərdə Azərbaycanda süni intellekt ekosisteminin daha da güclənəcəyi gözlənilir. Texnologiyanın getirdiyi imkanlardan səmərəli istifadə etmək, həmçinin qarşıya çıxan çətinlikləri vaxtında aradan qaldırmaq Azərbaycanı regionun qabaqcıl rəqəmsal mərkəzlərindən birinə çevire biler.

Tahir TAĞIYEV
Yazı Azərbaycan
Respublikasının Medianın İnkışafı Agentliyinin maliyyə dəstəyiyle çap olunur.